

113

F 32

N. 20 - 1

BESCHRIJVING

BEHOORENDE BIJ DE

HYDROGRAPHISCHE KAART

DER ZEEGATEN VAN DE

MONDEN DER SCHELDE.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

0625 3394

~~IV 25~~

113
F32

BESCHRIJVING

BEHOORENDE BIJ DE

HYDROGRAPHISCHE KAART

DER ZEEGATEN VAN DE

MONDEN DER SCHELDE.

BESCHRIJVING

BEHOORENDE BIJ DE

HYDROGRAPHISCHE KAART

DER ZEEGATEN VAN DE

MONDEN DER SCHELDE,

welke Trigonometrisch opgenomen, in plan gebragt en geteekend is, op last van

ZIJNE EXCELLENTIE DEN HEERE

M^R. J. C. VAN DER HOOP,

MINISTER VOOR DE MARINE VAN HET KONINGRIJK DER
NEDERLANDEN EN GROOT KRUIS DER ORDE VAN
DEN NEDERLANDSCHEN LEEUW;

DOOR

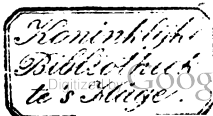
DEN KAPITEIN LUITENANT TER ZEE

J. C. RYK,

RIDDER DER ORDE VAN DEN NEDERLANDSCHEN LEEUW
EN VAN HET LEGIOEN VAN EER.

Te ROTTERDAM, bij
ARBON & KRAP.

1825.

ALGEMEENE AANMERKINGEN.

De Kaart is geredigeerd volgens eene cilindrische projectie, uit aanmerking der weinige uitgebreidheid van het voortestellen terrein.

De Schaāl is 50,000 Ellen op de Nederlandsche El (*mètre*) of op $\frac{1}{50,000}$ der wezenlijke grootte. De indeeling en omschrijving der banken is op de kaart zelve aangewezen.

De geleimerken heeft men door dubbele lijnen aangetoond, en daar langs geschreven wat zij voorstellen, daar de minste oplettenheid bij het volgen dier lijnen kan aantoonen waarvoor zij nuttig zijn, en dienen kunnen.

De beide torens van *Brugge*, een zoo algemeen gebruikt dwarsmerk der Loodsen, niet op de Kaart vallende, heeft men getracht daarin te voorzien, door van punt tot punt aan te duiden waar die torens met eenige andere of eenige

op de Kaart voorkomende punten in eene lijn zijn, zoodat wanneer men zich tusschen twee dusdanige lijnen op de Kaart bevindt, men zeer gemakkelijk afleiden kan waar de Brugsche torens dan staan, of wel, twee dier lijnen verlengende, de plaats van *Brugge* in een punt buiten de Kaart bepalen kan.

De Landvertooningen zijn uit de op de Kaart aangeduide punten genomen, en stellen de juiste gedaante der kust voor, zoo als die zich van uit de aangewezen plaatsen voordoet.

Alle de op de stranden uitstekende hoofden liggen op hun juiste plaats; men kan die gerust als merken van verkenning bezigen.

Ook de duinen onder bijzondere benamingen aangewezen, zijn trigonometrisch bepaald.

De triangulatie welke tot grondslag der kaart verstrekt heeft, is begonnen in het najaar van 1822.

De Hijdrographische metingen hebben plaats gehad, gedurende de Zomersaizoenen van 1823 en 1824 en zijn geëindigd in November van het laatste jaar.

Den Adelborst van de eerste klasse G. A. TINDAL is gedurende het najaar van 1822 en het geheele jaar 1823, aan den Kapitein Luitenant RYK toegevoegd geweest; gedurende 1824 waren het de Heeren S. J. KEUCHENIUS en J. LE JEUNE, beiden Luitenants ter Zee van 1^e. Klasse en Ridders der Militaire Willems-Orde, benevens den Adelborst van de 1^e. Klasse P. J. B. DE PEREZ.

BESCHRIJVING VAN DEN LOOP DER
STROOMEN, VOOR- EN IN DE ZEEGATEN
DER MONDEN VAN DE
SCHELDE.

Met nieuwe en volle maan wordt het hoogwater gerekend te zijn :

te *Blankenberg* ten 12 ure.

te *Vlissingen* ten 1 ure.

te *Veere* ten 1 ure.

In het algemeen is het echter iets later, zoodat het te *Vlissingen* meestal ruim 1 uur 20 minuten is, eer de vloed af is.

De klimming van het water in de kwartiermanen, is door een genomen te *Vlissingen* 28 palmen; in de springtijden gemiddeld 38 palmen. Echter valt het moeilijk dit naauwkeurig te bepalen, daar de kracht en aanhoudenheid der winden er een grooten invloed op uitoefenen.

Dit zelfde heeft plaats met het opkomen en wegvallen van het water, hetwelk den eenen

dag zooveel met de volgende verschilt; dat de naauwkeurige opteekening der klimmingen bij ieder half uur van den vloed, en dalingen bij ieder half uur van de ebbe, in verschillende tijden des jaars, telkens gedurende een geruimen tijd zorgvuldig waargenomen, nog niet in de mogelijkheid stelde, om daaruit op eenigzins gevestigde regelen een midden te bepalen, zoo als dit met vrucht op de Kaart van GOEREE en MAAS heeft kunnen plaats hebben.

Zonder merkelijke mislag, zou men kunnen stellen, dat het water in de gewone tijen dus klimt: b. v. in het 1^e. uur van de vloed 3 palmen, 2^e. uur 4 palmen, 3^e. uur 5 palmen, 4^e. uur 6 palmen, 5^e. uur 9 palmen en 6^e. uur 5 palmen.

En met de ebbe valt: in het 1^e. uur 3 palmen, 2^e. uur 5 palmen, 3^e. uur 7 palmen, 4^e. uur 9 palmen, 5^e. uur 5 palmen en 6^e. uur 3 palmen.

Onder meer algemeen overeenstemmende regelen, heeft men de beschrijving van den loop en strekking der stroomen kunnen brengen, hoezeer het ter dezer plaatse is, dat ook dit allermoeijelijkst is, daar de werking van den stroom hier geheel onregelmatig is in vergelijking van het geene men meer Noordelijk op de Nederlandsche kusten waarneemt, en, terwijl men hier het tij tegen zon ziet ronddraaijen, meer om de Noord gekomen, namelijk zoodra men benoorden Goeree in

het *oude steene bakēn* komt, deszelfs omloop die der zon volgt.

De verschillende strekkingen die de stroom van uur tot uur aanneemt, zijn echter van te groot aanbelang voor elk schip in de nabijheid der banken vervallen, of den wil na binnen hebbende, (daar het al of niet bezeilen der bedoelde plaats er van kan afhangen), dan dat de beschrijving, zoo kort mogelijk in een gedrongen, hier geen plaats zou vinden.

Om hiertoe een algemeen punt van vergelijking te vinden, dat tevens doorgaande bij alle gelegenheden dienen kan, heeft men gemeend den tijd van het hoogwater te *Vlissingen*, als daartoe het meest geschikt, te moeten stellen.

Dit t'elken dage op de gewone wijze te berekenen zijnde, zoo kan men weten hoe veel uren het op den tijd en de plaats waar men zich bevindt, na het laatste hoogwater te *Vlissingen* is; en met deze kennis en het geene hier achter omtrent den loop der stroomen zal gezegd worden, den juisten streek van den stroom op dat uur kennen; ten minsten in zoo verre zich dit onder algemeene regelen brengen laat, want heerschende winden en andere toevallige borzaken, brengen somwijlen afwijkingen te wege, die zich bijna niet verklaren laten, en dit zoo wel in de spoedige ronddraaijng der stroomen, als in het water dat zij opstuwen; terwijl deze onregelmaticgheid in den loop der stroomen, zich alleen eenigzins laat afleiden uit de kennis van den

stroom in de Noordzee in het algemeen, en de vlooden die zoo wel benoorden Engeland om, als door het Kanaal, op dit gedeelte toevallen.

Zich tot de buitengronden alleen bepalende kan men zeggen, dat buiten de Banken, vrij in zee, de doorgaande vloed O. N. O. en de doorgaande eb W. Z. W. loopt. *Zoo van de strekkingen der stroomen als koersen en peilingen sprekende, wordt altoos het onverbeterd kompas bedoelt.*

Hier, zoo wel als voor de gaten, begint de achtervloed, of het eigenlijke zoogenaamde Noordtij, twee uren voor het hoogwater te *Vlissingen*, loopende in eene meest O. Z. O. strekking op de Walchersche kust aan, tot het daar hoogwater is; nu buigt de stroom gestadig van de kust af, zoo dat deszelfs loop 1 uur na het hoogwater, reeds tot N. O. en twee uren na het hoogwater te *Vlissingen*, tot zes streken, dus tot N. N. O. is rond gelooopen, welke draaijing voortgaande, met halftij voor *Vlissingen*, of het 3^e. uur na hoogwater aldaar, de stroom nu regt Noorden brengt, en met een versnellende rondgang met het 4^e. uur de strekking der stroom tot W. N. W. omdringt, zijnde het dan laagwater in zee.

Gedurende de twee volgende uren, waarmede den tijd van het laagwater aan land en van het stilwater op de *Steenbank* bepaald wordt, even als het met het 5^e. uur na het hoogwater te *Vlissingen*, stilwater voor alle de gaten van de *Schelde* is, loopt de stroom tot W. Z. W.,

zoo dat van het begin der eb in zee, tot aan het stilwater voor het volgende vloedtij, de stroom 16 streken van het kompas, tegen zon is rondgelopen.

Met de doorgaande vloed gaat de ronddraaiing van het tij in de zelfde strekking voort, zoo dat met het 7^e. uur na het hoogwater, (altoos te *Vlissingen*) de stroomloop Z. W. is, met het 8^e. uur Z. Z. W., met het 9^e. uur Zuiden, met het 10^e. uur O. Z. O., met het 11^e. uur Oost en met het 12^e. uur of het tweede hoogwater weder O. N. O., zoo als in den aanvang dezes beschreven is; hebbende nu gedurende de zes uren vloed, mede 16 streken doorgelopen, zoodat in de 12 uren, de stroom juist het kompas tegen zon heeft rondgedraaid, en een met stilte ten anker leggend vaartuij, gedurende twee tijen, de steven na alle de streken van het kompas zou hebben toegekeerd.

Hoe digter men voor de gaten is, hoe spoediger de stroom ronddraait. Op de *Steenbank* ziet men dezelfde draaiing, terwijl even daar binnen in het zoogenaamde *Steendiep*, de getijden weer meer regelmatig en even als buiten de banken O. N. O. en W. Z. W. loopen, met stilwater en kentering van tij tusschen beiden, dat in de rondlopende stroomen het geval niet is, daar zij als het ware onafgebroken voortduren.

Men heeft gemeend, dit ronddraaijen der stroomen in een oogopslag ter overzigt te kunnen brengen, door de stroompijlen in eene

rondgaande rigting te stellen, met de uren na het hoogwater te *Vlissingen*, dat ieder dezer stroomen de overhand behoudt. Wil men dus weten hoe de stroom buiten de gaten loopt, men zie hoe laat het op dien dag hoogwater te *Vlissingen* is, vergelijkende daarmede de gegeven tijd aan boord, waaruit men ziet, hoeveel uren het na het laatste hoogwater te *Vlissingen* is; de stroompijl waarachter dit uur is aangeteekend, wijst den loop des strooms op het gevraagde tijdstip, en over dezen stroompijl eene liniaal leggende, kan men die stroomloop ten duidelijkste voorstellen en naar mate men in tijd vordert, volgens aanwijzing van het stroom-kompas ronddraaijende, als het ware ieder oogenblik de strekking der stroom volgen.

Om intusschen op deze berekening aantegean, dient men goed vrij buiten de gaten te zijn, daar wanneer men voor de opening derzelve is, de stroomen spoediger ronddraaijen en in de gaten zelve, door de banken of droogten ter wederzijde beperkt, eene andere loop aannemen en dat wel op de navolgende wijze.

IN DE WIELINGEN.

De voorvloed valt hier op den wal in eene zuidelijke strekking, alzoo de afgeloopen ebbe zoo als hiervoor gezegd is, tegen zon rond buigt; dit doet zich somwijlen zoo zeer gevoelen dat men met bij de winds koers inwaarts ko-

mende, er somwijlen voor ankeren moet, tot dat de vloed verder ronddraaijende, volgens de strekking van het vaarwater inwaarts loopt, hetgeen, zoo als mede hooger vermeld is, veel vroeger dan in zee plaats heeft; draaijende zoodra het hoogwater te *Vlissingen* is, de stroom nu uit de wal.

Het water bereikt deszelfs grootste hoogte te *Vlissingen* een uur voor dat de vloed af is, zoo dat het ongeveer 1 1/2 uren na het hoogwater te *Vlissingen* is, eer de ebbe regelmatig gaat doorloopen; deze valt van voor *Vlissingen* naar de verschillende Zeegaten; doch ons thans bepalende tot het Zeegat waar van hier de rede is, in eene W. N. W. strekking na de *Wielingen*, zich vereenigende met de eb, die van *Hoofdplaat* tot aan de *Nieuwe Sluis*, in eene Noordwestelijke strekking uitvloeit. Bij de *Walvischstaart* gekomen, loopt de eb meer op zee om de W. N. W. en N. W., hoe vroeger hoe Noordelijker over de bank vallende; het zelfde ziet men verder in de *Wielingen* over het *Ribzand* gebeuren en zelfs met zuidelijke winden valt de eb over het bankje van *Cadzand* en over de *Paardemarkt* Noord over, waarop men wel aandachtig dient te wezen, wanneer men over stuurboord met een bij dewindskoers na buiten stuurt. Deze Noord-overnalling van het tij blijft voortduren tot het laagwater in de gaten is, wanneer de stroom regt de *Wielingen* uitloopt. Dan draait de eb inwaarts of na

land tot Z. W., loopende intusschen langer, naar mate men westelijker is, zoodat het bewesten het *Shuissche gat* een uur, voor *Heist* twee uren en te *Blankenberg* drie uren langer ebt, dan te *Vlissingen*, hetgeen het voordeel aan uitzeilende schepen geeft, dat zij altoos zeer lange ebben maken.

Wanneer men dit langer loopen van de ebbe voor *Blankenberg* dan *Vlissingen*, vergelijkt met het voor de eerste plaats vroeger hoogwater zijn dan voor de laatste, en gevolgelyk ook laagwater, dan schijnt hier eene tegenstrijdigheid te zijn, en deze laat zich alleen verklaren, door de ronddraaijing der stroomen; daar bij voorbeeld wanneer het te *Vlissingen* laagwater, dus 6 uren na hoogwater is, de stroom W. Z. W. loopt, het 7^e. uur Z. W., het 8^e. uur Z. Z. W. en het 9^e. uur Zuiden, wanneer men eerst rekenen kan, dat de vloed begint intetrekken, niettegenstaande het water reeds sedert ongeveer drie uren gewassen is; hoe verder men na binnen is, hoe minder zich de draaijing door de beperkende banken doet gevoelen en dus hoe regelmatig de stroom loopt.

DE DEURLOO.

Voor dit zeegat heeft de stroomdraaijing even eens plaats als vroeger beschreven is; een zwaar schip door dit zeegat den wil na binnen hebbende, dient met Noordelijke winden, ten

minste te wachten, tot het bijna halftij, of 9 uren na het laatste hoogwater te *Vlissingen* is, dewijl de voorvloed hier weder sterk om de Zuid zet en het eerst twee uren voor het hoogwater te *Vlissingen* is, (het geen zoo als vroeger gezegd is, het begin van het Noordtij in zee bepaalt) dat de vloed regt den *Deurloo* in trekt.

Dit verschillen van de rigting der stroom is ook de reden dat men met een ebbe de *Deurloo* afprangende, niet meer dan 4 of, hoogstens 5 uren van die eb voordeel heeft, daar het tij dan weder om de Z. W. trekkende, regt op de *Raan* valt.

De ebbe loopt naar den *Deurloo* van de *Vlissingche Reede* N. W. en N. N. W., eerst de strekking der banken volgende, tot bij de eerste en tweede zwarte ton van binnen; hier, wanneer het water 2 uren te *Vlissingen* gevallen is, neemt de eb eene meer Noordelijke strekking, even als van de *Wielingen* beschreven is. Zoo als die daar over *Walvischstaart* en *Ribzand* om de N. W. valt, zoo ook valt de eb hier over het bankje van *Zoutelande* en de *Rassen*, tot dat het laagwater in den *Deurloo* is; dan begint het tij meest West te loopen, later om de Zuid draaijende, en omgekeerd van het geene in de *Wielingen* gezegd is, namelijk dat daar het water hoe Westelijker hoe langer ebt, vindt men bij de uiterton van den *Deurloo* een uur vroeger laagwater dan te *Vlissingen*.

HET OOSTGAT.

In het *Oostgat* buiten *Westkappel*, (*) draaijett de vloedstroomen geheel als in zee beschreven is, en binnen de molen van *Westkappel* valt de voorvloed en de vloed in het algemeen, om de Zuid; de vloed of liever het intrekken van het water aan de Noordkant van den *Westkappelschen dijk* of bij het zoogenaamde *Katphuisje*, begint reeds twee uren voor dat het laagwater te *Vlissingen* is, terwijl daarentegen in het zelfde *Oostgat* tegen de *Noorder Rassen* de ebstroom met laagwater om de West en W. Z. W. trekt. Van de *Vlissingsche Reede* tot bij de hoek van den dijk of de *Westkappelsche molen*, volgt de ebde strekking van de kust, echter altoos na het land trekkende, uithoofde der ebbe, die van uit den *Deurloo*, zoo als hier boven beschreven is, over het bankje van *Zoutelande*, (dat niet anders is, dan de Oostelijke punt van de *Rassen*) heen valt; omgekeerd van het geene van de vloed gezegd is, die van binnen de molen van *Westkappel* inwaarts, van de wal afwijkt en Zuidelijk trekt.

IN DE ROOMPOT

Loopt de vloed bij het inkomen van buiten bij *Oostkappel* twee uren langer, dan na *Veere*, waar het genoegzaam gelijktijdig met *Vlissingen* hoogwater is.

(*) Ofschoon dit eigenlijk *Westkappelle* en *Oostkappelle* moet zijn, heeft men echter de bij de zeelieden gebruikelijke namen van *Westkappel* en *Oostkappel* behouden.

Aan de zijde van *Banjaard* komende, valt de vloed op zee en de ebbe op het land, terwijl buiten *Banjaard* den loop der stroomen weer geregeld is, zoo als in zee hooger is beschreven.

HET VEEREGAT.

Hier kan men zeggen, dat de vloeden regt uit en in loopen, zijnde de stroom ter wederzijde beperkt door bovenliggende droogten.

Ofschoon hier slechts in het algemeen van den loop der stroomen gesproken is, zoo biedt derzelve naauwkeurige beschouwing nog veel opmerkenswaardigs aan. De ebbe die uit de *Westerschelde* komt, voorbij *Vlissingen* stroomende, verdeelt zich in onderscheidene takken, terwijl een ander gedeelte der eb, van uit het *Sloe* komende, binnen de *Klout* door, en langs de stad vloeit. Deze gezamenlijke Ebstroomen zich buiten *Vlissingen* vereenigende, waar de wallen zich wederzijds trechterswijs verwijden, vormen verschillende stroomkanalen, het geen de onderscheidene zeegaten daarstelt en onderhoudt, terwijl de tusschen leggende banken, waarop veel minder stroom gaat, naar mate zij minder diepte hebben, de stroom in de zeegaten doet versnellen.

De eb welke de *Oosterschelde* uitstroomt, volgt geleidelijk den loop der haar ter wederzijde beperkende banken; vereenigt zich met die, welke van het *Veeregat* binnen den *Onrust* uitkomt, en loopt langs *Oostkappel* en *Domburg* naar zee. De eb welke van uit de *Westerschelde* door het *Oostgat* uittrekt, ontmoet deze ebstroom van de *Oosterschelde*, op de hoogte van *Domburg*, van waar beiden gezamenlijk om de N. N. W. op zee loopen. Even zoo als de vloed zich te dezer plaatse verdeelt en gedeeltelijk het *Oostgat*, gedeeltelijk de *Roompot* in loopt, en in die botsing, zoo wel van eb als vloed, waar dus altoos een wantij gevonden wordt, vindt men de ongelijke en onregelmatige *Querens* of *Domburger Rassen*, welke het *Oostgat* aan de Oostzijde en de *Roompot* ten Zuiden bepalen.

De verschillende strekking der getijen, heeft men in het algemeen getracht door stroompijlen op de kaart zoo duidelijk mogelijk aante-wijzen.

BESCHRIJVING DER LANDMERKEN,
KOERSEN EN PEILINGEN, OM
DE ZEEGATEN VAN DE
SCHELDE IN- EN UIT-
TE ZEILEN.

AANWIJZING OM DE ZEEGATEN VAN
DE SCHELDE TE BEVAREN.

Van uit zee komende en den wil na de Zeeuwsche gaten hebbende, heeft men voornamelijk de A-bank of *Hinder* te vermijden. Deze bank, hoewel niet op deze kaart vallende, kan men echter in alle gewone zeekaarten ten naauwkeurigste bepalen. De droogste plaats op de A-bank, waarop met gewoon laagwater niet meer dan klein $2\frac{1}{2}$ vadem water blijft, ligt juist *Blankenberg* en de torens van *Brugge* in een, en den toren van *Westkappel* Z. O. $\frac{1}{2}$ O.

miswijzend kompas. Met buitengewoon helder weder zoude men deze merken van uit de Marsen zien kunnen; intusschen, zoo men van om de West komende, binnen de A-bank is, zal men de torens van *Ostende* ziende, daar bewesten zijn, tot zoo lange die beide torens in een zijn, en tegen dat men de torens op die peiling brengt, zorge men zuidelijk genoeg te wezen, om goed daar binnen te blijven; dan is de koers Z. O. tot men de wal op een paar mijlen heeft aangelooopen, en wijders regt op *Blankenberg* toe, of anders tot men de toren van *Heist* ziet aan de Noordkant van de zoogenoemde *Stakerduin*, welke merken men aldus houdt, tot men de beide torens van *Brugge* in die van *Blankenberg* krijgt, welk kruismerk het teeken is, dat men binnen het *Ribzand* en in het vaarwater van de *Wielingen* is.

Benoorden de A-bank zijnde, sture men de streek regt op *Blankenberg* aan; de toren ontdekkende, is het met een diepgaand schip het zekerste, dezelve in een te brengen met de beide torens van *Brugge*, als wanneer men dezelve nagenoeg Zuid zal peilen, en deze koers doorzeilende, zal men het *Ribzand* genaderd zijn, wanneer men den toren van *Ostende* W. Z. W. peilt, of het geen hetzelfde is, *Ostende* een kabellengte buiten de uiterste duinen om de West. De lucht om de West donker en de merken daar niet goed te zien zijnde, heeft men

om de Oost het merk *Knok* aan de Oostkant van het *Gaanpad*, wanneer men de plaats van de *Uiterton* van de *Wielingen* nadert, brengende men nu de torens van *Brugge* iets verder om de Oost, en wel in de *hooge duin*, genaamd *Lucifer*, welke op de kaart aangeduid staat en het merk van de *Uiterton* is.

Hoezeer het *Rib* vlak blijft tot *Brugge* in *Liswegen* toe, en tot daartoe schepen van minder diepgang daar over kunnen, is het echter voor groote schepen verkieslijk om altoos bij de *Uiterton* daar over te zeilen, als vindende men daar de meeste diepte, namelijk met het laagste water niet minder dan 24 voeten. (bijna 70 palmen.)

Binnen het *Rib* zijnde, is met een open wind de koers O. t. Z. De kant van het *Rib* is afgebakend door zwarte tonnen.

Hoezeer er weinig langsmerken voor het van de wal afstekend *Zand* zijn, welke naar mate men verder inwaarts komt, veranderen, zoo wordt dit weder opgewogen, doordien men deze bank zeer goed kan aanlooden. Laverende moet men die niet nader dan tot vijf en een halve vadem aanloopen.

De eerste ton die men binnen de *Uiterton* op het *Rib* vindt, heeft tot merk den toren van *Liswegen* midden tusschen die van *Brugge*; hier begint het *Rib* optedroogen en vormt de zoogenaamde *Bol* van *Heist*, waartegen een tweede ton ligt, bij de loodsen de ton van het *Stakertje* genoemd, wijl men alsdan *Brugge*

in de kenbare *Stakerduin* peilt. Ook heeft men alsdan den spitsen toren van *Ramskapelle* in den molen van *Heist*. Binnen den *bol* van *Heist* wordt het *Rib* weder vlakker, tot 21 voeten (60 palmen,) toe, zoodat men met een schip van minder diepgang, niet alleen daarover kan zeilen, maar zelfs *Brugge* en *Heist* in een houdende, tusschen de *Raan-* en *Schoonevelds bank* door, zonder gevaar op zee zou kunnen leggen, tot buiten de gronden, en die koers doorzeilende, ook de Zuidpunt van de *Steenbank* mis zoude loopen.

De tweede droogte op het *Ribzand*, is de zoogenaamde *bol* van *Knok*, die mede door eene zwarte ton wordt aangewezen; deze ligt op het merk: *Brugge* iets beoosten het *Gaanpad*; hier vindt men in de *Wielingen* meerder diepte en wel tot zeven vademmen toe, waaraan men zich in den nacht verkennen kan, wijl dit het merk is, dat men de Westelijke punt van de *Paardemarkt* nadert. Men krijgt dan ook *Blankenberg*, beoosten de *Lucifers-duin*, en mag dus laverende den Zuidkant niet nader nemen, als den Oostmolen van *Blankenberg* zichtbaar binnen gemelde duin.

Op de *Paardemarkt* liggen twee witte tonnen. De koers langs de bank is meest O. Z. O., de buitenste ton ligt: *Liswegen* iets beoosten den molen van *Heist*, en *Blankenberg* in de *Lucifers-duin*. De binnen *Witte Ton* van de *Paardenmarkt* ligt op het merk: *Brugge* in den molen van *Hazegars*

of *St. Anna*, in de buitenste hofstede, welke men in het lage land bewesten *Sluis* ziet; of ook: *Cassandra* of het *Retranchement*, aan den hoek der duinen beoosten het *Sluissche-Gat*, en de *Groede* in de voormalige *Zwarte Batterij*.

De *Paardenmarkt* ligt afgescheiden van het *Zand* en algemeen is deze bank vrij diep; op de Oostpunt is zij het hoogste, eindigende daar in een bol, waarop met laagwater schaars 18 voeten (50 palmen) blijft.

Binnen den *bol* van *Knok*, wordt het *Ribzand* nogmaals vlak; men kan daar over zeilen van *Liswegen* in *Heist*, tot *Cassandra* achter de duinen, die ten Oosten het *Zwin* of *Sluissche gat* beperken, verdwijnt; dan nadert men de punt van den *Walvischstaart*, die zeer droog is.

Deze merken om over het *Rib* te komen, zijn voornamelijk opgegeven, om te kunnen dienen, wanneer men bij ongeluk in de *Spleet* vervallen is, hetgeen met donker weêr ligtelijk gebeuren kan, wijl men alsdan over de punt van *Schoonevelds bank* passerende, die voor het *Ribzand* zou kunnen houden, en daar binnen in de *Spleet* zachte grond vindende, even zoo als in de *Wielingen* wanneer men over het *Ribzand* passeert, zou men, nu Oostwaarts insturende, een geruimen tijd in de *Spleet*, die zeer wijd is, kunnen zeilen, eer men deze misgissing bemerkte, en eindelijk op de Noordelijke punt van de *Wal-*

vischstaart vast zeilen. Tot dwars van de binnen ton van de *Paardenmarkt* doorgezeild zijnde, vindt men eene merkbare vermeerdering in diepte en kan men verder koers naar binnen zetten, het zij tusschen het bankje van *Cadzand* en den wal, het zij tusschen het *Bankje* en de *Hompels* door; want hoezeer hier nog het zoogenaemde bankje van *Sluis* gevonden wordt, behoeft dit niet vermeden te worden, daar er niet minder dan 88 palmen water op wordt gevonden, weshalven het dan ook niet op de kaart kon worden gebragt. De *Hompels* worden door eene zwarte ton en de Westpunt van het bankje van *Cadzand* door eene witte ton aangewezen. De witte ton heeft tot dwarsmerk de molen van het *Hazegars* goed zichtbaar bewesten de duinen van het *Sluissche gat*, en tot langsmark de *Oranje Molen*, op de wal van *Vlissingen*, een Windbooms lengte bezuiden het *Havenvuur* van die stad. De ton van de *Hompels* ligt: *Oost-Souburg* aan het *Fort van de Nolle*, en *Middelburg* beoosten het zoogenaamde *Galgenschaar*; ook *tithem* in *Vlissingen* en *Westkapelle* in *Vlaanderen* aan den hoek der duinen van het *Sluissche gat*.

Om van de *Paardenmarkt* door een dezer beide doorgangen inwaarts te zeilen, is de koers, wanneer men tusschen den wal en het bankje van *Cadzand* door wil gaan, Z. O. t. O. om land te halen bij de van ouds genaamde

Zwarte Batterij of hoek van de *Zwarte Polder*. Nu loopt de koers langs den wal, van welken men zich echter niet verder verwijderen moet, dan het *Gaanpad* goed zichtbaar buiten de hoofden van het *Sluissche Gat*, om dus doende vrij van het bankje van *Cadzand* te blijven; dat aan de Zuidzijde zeer steil en niet aantelooden is; op dit bankje wordt in het algemeen weinig water gevonden; op de *Rug* in de midden blijft niet meer dan 7 voeten, (20 palmen) met laagwater; het droogste vindt men wanneer den toren van *Nieuwvliet*, ook wel bij de loodsen *St. Pier* genaamd, een goede Windbooms lengte bevesten het zoogenaamde *Kruishoofd* is.

De toren van de *Groede* aan het *Boschje* van *Wulpen* krijsende, is men binnen of beposten het bankje van *Cadzand*, en men kan nu veilig op *Vlissingen* aansturen; de *Schelde* opmoetende, zorg men de duinen van het *Sluissche Gat* zichtbaar buiten de hoofden van de kust te houden, ten minsten tot dat men *Middelburg* aan de Westkant van *Vlissingen* brengt, als wanneer men lager heen, meest O. t. Z. aan, de *Schelde* op, en naar de ton van *Spijkerplaat* kan sturen. De rede dat men de duinen van het *Sluissche Gat* niet binnen de aan die kust liggende hoofden mag brengen, is, dewijl er van *Nieuwe Sluis* tot *Breskens*, eene vlakte van de wal afsteekt, waarvan men op deze merken vrij blijft.

Van de *Paardenmarkt* tusschen de *Hompels*

en het bankje van *Cadzand* doorzeilende, is de koers O. t. Z.; het doorgaande geleimerk is de *Oranjemolen* in het *Havenvuur* van *Vlissingen* en ook, door wanneer men *Rithem* kan zien, welke toren door een daarbij staande grooten boom zeer kennelijk is, deze toren bezuiden die van *Vlissingen* te houden.

De tonnen verdreven zijnde, en tusschen deze merken inwaarts zeilende, zal men binnen de *Hompels* wezen, wanneer *Westkappel* de Westelijke voet van de *Zaalduin* nadert; dit is een merk dat zelfs des nachts van nut kan wezen, daar men van om de West komende, het *Vuur* van *Westkappel* niet eerder blind achter de hooge duinen van *Walcheren* zeilt, voor dat men de *Hompels* nabij is gekomen; dan verbergt dit *Vuur* zich een korten tijd achter de hooge toppen beoosten *Walchereynduin*; het *Vuur* ten tweede maal blind zeilende, hetgene dan achter de *Zaalduin* is, geeft de verzekering, dat men niet alleen de *Hompels* is gepasseerd, maar ook binnen de droogste rug van het bankje van *Cadzand* is; nu blijft *Westkappel* weder zichtbaar tot dwars van de *Nieuwe Sluis*, wanneer men dit *Vuur* weder blind zeilt, achter de hooge duin, bij het hoofd van 70 roeden, als wanneer men regt Oost op het *Vuur* van *Vlissingen* aan kan sturen en dat van *Westkappel* achter de duinen verborgen blijft. Binnen de *Hompels* vormt de *Walvischstaart* eenen inham of bogt; men

kan dus, hetzij laverende, of wel, met Noordelijke winden, de loef willende houden, die bank nader nemen, en wel zoo, dat men de groote toren van *Vlissingen*, aan die van de *Caserne* in die stad brengt. Dit merk blijft tot *Groede* bijna aan de *Nieuwe Sluis* komt; dan moet men O. Z. O. regt op de ton van de *West-Kloot* aansturen, en niet eerder over de punt van de *Elboog* heen na *Vlissingen* opsteken, voor *Middelburg* de kapitale wal van *Vlissingen* nadert.

DE DEURLOO.

Dit gat kan men met regt stellen als het moeilijkste van deze zeegaten om aantedoen; eens deels door den grooten afstand, waarop zich de landmerken bevinden, anderdeels door het ver uitsteken der drooge banken, die dit gat ter wederzijde bepalen, en eindelijk wijl er eene groote vlakte in de monding ligt, welke veroorzaakt, dat men tamelijk ver inwaarts moet zijn, alvorens men de diepte van het gat vindt, en men gevolgelyk, met groote schepen voor den *Deurloo* zijnde, niet voor meer dan halftij van den vloed de koers inwaarts durft zetten, zoo wel om het weinige water dat men op de vlakte zou vinden, als dewijl de Zuidelyk vallende stroom van den Voorvloed, in gevaar zou brengen, van op de *Raan* te vervallen, en eerst twee uren

voor hoogwater de vloed regt den *Deurloo* intrekt, zoo als in de hier voorgaande beschrijving van den loop der stroomen vermeld is; zoodat men meermalen verplicht is, om voor den *Deurloo* ten anker te komen, in welk geval het raadzaam is, *Middelburg* in de *Westkappelsche Dijk* te pijlen.

Uit zee met donker weêr van uit de West na den *Deurloo* willende, kunnen zoo wel den aard als oploeping der gronden ten besten geleiding strekken. Noordelijker dan de gissing zijnde, zal men buiten de *Steenbank Oostkappel* tot *Middelburg* in de *Koedun* alles zachte grond vinden, met ongelijke dieptens, meest 6 en soms putten van 7 en 8 vadem; in de *Westpit* gaat de diepte tot 20 vademen toe, en ook hier is de grond zacht; men zal zich op het lood kunnen verkennen, of men beoosten of bewesten den *Deurloo* is, dewijl het bewesten de *Schooneveldsbank* steil is, en beoosten na de *Rassen* en *Calboovlak* opdiepend; deze beide banken kan men aanlooden, en die naderende vindt men in plaats van de tot hiertoe gevondene zachte grond, een harde zandbodem. Heeft men gezicht van den wal, dan wordt het invaren van den *Deurloo* oneindig gemakkelijker, daar eene grondige kennis van deze kust vereischt wordt, om de *Uiterton* van den *Deurloo* zonder gezicht van den wal opteloopen.

Ziet men de *Vlaamsche Kust*, bij voorbeeld *Brugge* in *Liswegen*, dan sture men O. Z. O.

tot het lood zeven vademmen aangeeft, en gezicht van *Walcherens Wal* hebbende, brengen men den toren van *Middelburg* in de *Hooge Duinen* bij *Westkappel*. Wanneer men dan zoo verre om de Oost gekomen is, dat men tevens *Brugge* beoosten *Heist* gebragt heeft, en *Oostkappel* bezuiden *Domburg* ziet, zoo is men ook open voor, en benoorden den *Deurloo*, Middens vaarwaters voor den ingang ligt een roode ton; zij ligt: *Middelburg* in de *Zaalduin*, *Brugge* even boven *Heist*, en *Oostkappel* een halve streek beoosten *Domburg*, of *Domburg* in het *Graauw*.

Bij helder weêr ziet men den toren van *Vlissingen* tusschen de beide molens van die stad; de koers inwaarts is Z. Z. O. tot men de toren en molen van *Westkappel* in een ziet, op welk merk de derde zwarte en tweede witte ton van buiten liggen; men vindt in den *Deurloo* aan de Zuidzijde zes witte, en aan de Noordzijde vijf zwarte tonnen, die van binnen na buiten genummerd zijn, namelijk met een D en het nummer, dat aanwijst de hoeveelste van binnen zij zijn; men stuurt deze koers zoo Zuidelijk om altoos de *Raankant* te behouden, dewijl er aan de Noordkant *Ribben* of *Hompels*, van de Westkant der *Rassen* op de vlakte van den *Deurloo* afsteken; dan over die vlakte varende, kan men berekenen daar binnen te zijn, wanneer *Middelburg* in *Zoutelande* en *Domburg* in den *Koeduin* staat. Nu

wordt de koers *Z. O.* tot *Zoutelande* in het *Slob*, dat is de laagte van de duinen, vlak voor het dorp en dan iets Oostelijker.

Een doorgaand langsmark in den *Deurloo*, is de *Oranje- of Zuidelijkste Molen* van *Klissingen* in het wit geschilderde gedeelte der muur van die stad; dan dit mark wordt eerst zichtbaar tegen men zoo ver na binnen is, dat de toren en molen van *Westkappel* in een staan.

Tot dwarsmerken heeft men even zeer de merken op de *Vlaamsche*, als die op de *Watersche Kust*; de *Uiter Witte Ton* heeft nagenoeg hetzelfde dwarsmark op de *Vlaamsche Kust* als de roode ton van den *Deurloo*; de tweede witte ton of N°. 5, legt zoo als gezegd is, *Westkappel* in den molen, de derde of N°. 4, *Westkappel* in *Domburg* en *Liswegen* iets beoosten *Heist*, de vierde of N°. 3, *Liswegen* in het *Gaanpad*, de vijfde of N°. 2, *Middelburg* in de middenste *Kaapduin* en *Groede* in het boschje van *Wulpen* en de zesde zijnde N°. 1, of die van de *Elboog*, *Middelburg* in het zoögenaamde *Galgenschaar*; zoodat, al waren de tonnen verdreven men aan de dwarsmerken aan een of andere zijde, zien kan, hoe ver men in den *Deurloo* gevorderd is. Op den *Drempel* voor den *Deurloo* zoowel als in het midden daarvan, is den grond hard, doch aan de kanten, zoowel aan de *Noord-* als *Raankant*, zachte klei; deze harde zandstrook in het midden, daar iets minder water op gevonden wordt, verdeelt de *Deurloo* als het ware in

tweeën, doch dit is noch regelmatig, noch algemeen genoeg, om op de kaart zichtbaar te zijn; ook hier kan bij nacht het *Vuur van Westkappel* van dienst zijn, daar men hetzelfde niet eer blind zeilt, voor dat men op de hoogte van de eerste zwarte ton van binnen gekomen is, als wanneer het *Vuur van Westkappel* een oogenblik achter de *Zaalduin* verdwijnt.

Den *Deurloo* in laverende, vindt men merken voor het wenden zoo tegen den Zuid- als Noordzijde, in *Vlissingen* zelve; doorgaande mag men de Noordzijde niet nader nemen, als de *Oranje Molen* aan een klein torentje, dat even ten Zuiden van de groote molen van *Vlissingen* staat, doch op de kaart niet is aangewezen; om de Zuid tot aan de tweede witte ton van binnen kan men doorloopen tot dat de *Oranje Molen*, tegen den breede toren van de *Caserne* komt, en verder inwaarts brenge men om den *Elboog* vrij te loopen, een ander klein torentje ten Oosten van den grooten toren gelegen, en dat men dus altijd benoorden den grooten toren ziet, niet bezuiden de *Nieuwe* of *Westelijke Molen*, in *Vlissingen*.

Daar van de eerste witte ton den *Elboog* Zuidoostwaarts afbuigt, kan men binnen die ton de *Elboog*, die hier zeer steil is, naderen, tot men de *Molen van Westkappel*, van achter *Walcherens Duinen* ziet te voorschijn komen, als wanneer men wenden moet; binnen de *Roode Ton*, die op de punt van het bankje van

Zoutelande ligt, is de *Walchersche Kust* zuiver en kan men die tot *Vlissingen* toe veilig volgen.

HET OOSTGAT.

Dit is het gemakkelijkste van alle deze oostgaten, om des noods zonder Loods binnen te loopen, vooral met Noordelijke winden en boven 's winds daar van zijnde, dewijl in het algemeen de merken zeer goed te zien zijn, de koers doorgaande regt is, en men, den hoek van *Westkappe!* omgezeild zijnde, opper van de *Hooge Duinen* en slecht water vindt. Drie banken komen er voor die men mijden moet, als; de *Steenbank*, welke er als een drempel dwars voor ligt; het *Caloo*, die dit gat te Westen, en de *Querens* of *Domburger Rassen*, die hetzelfde ten Oosten beperken en van de *Roompot* afscheiden. Deze laatste vooral moet men zorgvuldig vermijden, wijl zij zeer onregelmatig en zeer ondiep zijn; zelfs met kleine schepen mag men deze droogten niet te na nemen, wijl er eene korte kokende zee op staat. Elk dezer banken afzonderlijk beschouwende, beginnen wij met

DE STEENBANK.

Deze verdeelt zich in tweeën, namelijk de *Noord-* en *Zuid-Steenbank*, tusschen welke eene groote vlakte doorloopt. De Noordelijkste

is de droogste, zoodat er met gewoon laagwater niet meer dan 13 voeten (37 palmen) op blijft, terwijl de minste diepte welke op de *Zuid-Steenbank* aangetroffen wordt, niet minder dan 19 voeten (54 palmen) bedraagt. *Oostkappel* en *Middelburg* in een, loopt juist vrij van de Noordpunt, en op deze merken na land toezielende, zal men binnen de punt zijn, wanneer *Westkappel* in de *Hakkelingen* staat; of, deze duinen niet te kennen zijnde, in den hoogen *Zaalduin* aan den Zuidoostkant van het *Eiland* gelegen, en welke aan den zadelvormige omtrek zeer goed te onderscheiden is.

Over de vlakten tusschen de beide *Steenbanken*, kan men gaan van *Middelburg* in het *Westeroog*, tot *Middelburg* ruim bezuiden *Aagtekerke*; van daar strekt de *Zuid-Steenbank* zich uit, tot men *Middelburg* aan den Noordkant van de *Klinkers Duinen* ziet.

Binnen de *Steenbank*, vindt men het zooge. naamde *Steendiep*, waarin des noods, met Noordwestelijke stormen, achter de *Noord-Steenbank*, eene goede reede te vinden is, daar de slag der zee door deze bank wordt gebroken, en er een goed houdende ankergrond gevonden wordt.

De *Noord-Steenbank* is aan de landzijde vlak afdiepende; de *Zuid-Steenbank* daarentegen zeer steil aan den binnenkant. Den aard der gronden die men binnen den *Steenbank* vindt, zijn verschillende, kunnende men bij donker weder, daaraan verkennen, waar men zich in het *Steen-diep* bevindt;

Van *Middelburg* benoorden *Domburg*, heeft men altijd zachte blaauwachtige kleigrond tot *Middelburg* in de *Koeduin*.

Om de Oost, wordt de grond weder hard en afdiepende naar de *Westpit*, waarin men andermaal eene zachte grond aantreft; van om de Noord komende, en niet boven de Noordpunt van de *Steenbank* kunnende zeilen, heeft men ook weder merken aan den aard van den bodem, zijnde buiten de *Steenbank*, van *Middelburg* in *Oostkappel* tot *Middelburg* in de *Koeduin*, alles zachte grond.

Van om de Oost komende, stuurt men langs de wal in 14, 10 en 11 vademmen, doch zoo als hooger gezegd is, uit de Noord komende, en niet boven den Noordpunt van de *Steenbank* kunnende zeilen, hetgeen men zien kan aan de landmerken, wanneer bijvoorbeeld *Middelburg* bewesten *Oostkappel* staat, moet men W. t. Z. en W. Z. W., langs den buitenkant van de *Steenbank* heen sturen, tot *Middelburg* in *Domburg* staat, en dan Z, Z. O. na den wal.

Dewijl er hier geene dwarsmerken zijn, om te weten of men den *Steenbank* al dan niet gepasseert is, moet dit op het lood geschieden; aan den buitenkant vindt men ongelijke dieptens, en de *Steenbank* gepasseert zijnde, eene plotslings toenemende diepte tot 14 vademmen toe; men zoude zich ook zeer ligt door een hoekmeting kunnen verzekeren, dat men werkelijk de *Steenbank* gepasseert is, daar men

op de merken *Middelburg* in *Domburg*, daarover henen zeilende, en die torens in een houdende, binnen de *Steenbank* zal wezen, wanneer *Oostkappel* en *Westkappel* eenen hoek van 22 graden maken, of op het kompas gepeild, 2 streken uit elkander staan.

Binnen de *Steenbank* zijnde, moet men, om vrij van het *Caloo* te blijven, *Oostkappel* niet bezuiden het *Oosteroog*, en om vrij van de *Querens* te blijven, *Middelburg* niet benoorden het *grauw* brengen. Eene roode ton duidt het diepste vaarwater over de vlakte die voor het *Oostgat* ligt, aan; wanneer deze roode ton verdreven is, dat in de stormsaisoenen dikwijls het geval kan zijn, kan men de merken daarvan vinden, zij zijn deze:

Middelburg in het zoogenaamde *Roggebrood*, en *Westkappel* een scheeps lengte bewesten het zoogenaamde *Kaaphuisje*, zijnde dit een zeer klein, doch zeer kenbaar huisje, dat op den *Westkappelschen Dijk*, even ten Zuiden van de *Hakkelingen* staat; ook heeft men *Oostkappel* in de eerste *Hompel* beoosten het *Oosteroog* of in de *Oosterhoogte*.

Inwaarts moettende laveeren, moet men aan den Oostkant de *Domburger Rassen* niet nader nemen dan de *Westkappelsche Molen* vrij van alles wat op den *Westkappelschen Dijk* gevonden wordt, tot dat men *Westkappel* bewesten het *Kaaphuisje* ziet, als wanneer men regt op den hoek van het land kan aansturen; voor

de Westkant moet men het *Caloo* aanlooden, of bij zeer helder weder, de *Vlaamsche Wal* en *Toren* van de *Groede* ziende, moet men deze *Toren* niet door de Westelijke helft van het daarbij gelegen *Boschje* van *Wulpen* brengen; zelfs is in dat geval de *Toren* van de *Groede* een doorgaand geleimerk, dewijl men dezelve vrij buiten de hoofden van *Westkappel* houdende, in een regten koers het Oostgat in het diepste van het *Vaarwater*, kan in- of uitzeylen.

Bij hetgeen hier boven gezegd is, dat, wanneer men *Westkappel* bewesten het *Kaaphuisje* peilt, men veilig op den hoek van het land kan aansturen, en om de West den *Toren* van *Groede* niet bewesten het *Boschje* van *Wulpen* moet brengen, valt nog aantemerkten, dat dit merk alleen goed is, tot dat men den *Toren* van *Middelburg* bezuiden den *Molen* van *Westkappel* gaat zien, als wanneer men de *Noorder-Rassen* zal genaderd zijn, en nu de koers evenwijdig aan de *Duinen* van *Zoutelande* wordt. Men heeft, om vrij van deze Noord-oostelijke vlakte te blijven, wanneer men laverende inwaarts komt, een goed merk aan den *Toren* van *Vlissingen*, die zich, wanneer men die vlakte genaderd is, met den top door de *Kloof* van *Dishoek* laat zien. Aan den voet van den *Westkappe'sche Dijk*, heeft men een kleine *Bank*, die van de wal afsteekt, welke men vermijden moet, en even buiten het hoofd,

juist op den hoek, waar die dijk naar *Walcherens Duinen* afbuigt, steekt mede eene ondiepte uit; overigens is het hier zeer steil en de diepte tot 13 vademmen of 200 palmen toe. Van hier is de koers tusschen de wal en het bankje van *Zoutelande* inwaarts; het vaarwater is aan beide zijden steil en kan niet wel aangelood worden; op den Noordwestpunt van het bankje van *Zoutelande*, ligt eene witte ton, genaamd de ton van 70 roeden, wijl dezelve juist in de verlenging van het hoofd dat die naam voert, geplaatst is; tot aan deze ton moet men voor de wal wenden, voor dat de einden der hoofden in een zijn gezeild. Van daar inwaarts is het merk: de molen van *Westkappel*, in de punt van *Walcherens Duinen*, zonder dezelve er buiten te brengen, alleenlijk zoodanig dat men de *Roeden* of *Wieken* er van ziet, welk merk door gaat tot aan de roode ton, die op de Zuidoostpunt van het bankje van *Zoutelande* geplaatst is.

Voor het bankje van *Zoutelande*, moet men, laverende, op de steeds daarop gevonden wordende stroomrafeling wenden. Des nachts inwaarts willende laverende, dat niet dan voor zeer kleine schepen doenlijk is, is de soort van grond het eenige geleimerk, daar dezelve middens vaarwaters zeer zacht is, en zoodra men zoo wel den wal als het bankje nadert, hard zand wordt, wanneer men dadelijk wenden moet. Daar dit gat hier zeer naauw is,

en de hooge duinen op de gissing van den afstand zouden kunnen misleiden, is het steeds zaak, zoo veel mogelijk, de walkant te houden, vooral daar de vloed waarmede men binnen komt, altoos min of meer van de wal af, en over het bankje van *Zoutelande* heen valt, en bovendien de walkant, tot tegen de punten der hoofden steil is.

Van de roode ton naar *Vlissingen*, is de koers, de wal volgende, even zoo als bij het binnenzeilen van den *Deurloo* gezegd is.

Voor *Vlissingen* tusschen de stad en de Westelijke punt van de *Kloot*, vindt men goede reede voor groote schepen, doch de diepte is aanmerkelijk en bij Westelijke stormen staat er een verbolgen zee.

Koopvaarders en kleine schepen vinden eene goede reede binnen de punt van de *Kloot*, beoosten de *Zuidwatering*; groote schepen het op de reede van *Vlissingen* niet houden kunnende, moeten de rivier op en reede zoeken voor *Ter Neuze*. Zij kunnen over de vlakte, welke over de *Kloot* loopt, met de meeste diepte passeren, wanneer zij eene in ruïne vervallen kerk in *Vlissingen*, waarop geen toren, maar het overblijfsel van een telegraaf zichtbaar is, bewesten de *Oranje Molen* houden; en nu op diep water komende, wordt de koers O. Z. O. om boven de Noordpunt van de *Spijkerplaat* te zeilen, waarop eene witte ton geplaatst is; dezelve ligt: *Middelburg* in *Rithem*, en van daar

Hondt of *Westerschelde* op, houdt men den groote toren van *Vlissingen*, tusschen de beide molens van die stad, enz.

VAN UIT ZEE DOOR DE ROOMPOT NAAR HET VEEREGAT.

An het geen van de *Steenbank* gezegd is, Bij de beschrijving van het inzeilen van het *Oostgat*, is ook hier weder toepasselijk, namelijk voor zoo ver de *Noord-Steenbank* betreft en aldaar beschreven is; namelijk om buiten de *Noord-Steenbank* langs te loopen, tot men op het merk: *Middelburg* in *Domburg* daarover steekt, dienende hier nog te worden bijgevoegd, dat wanneer men boven de Noordpunt van de *Noord-Steenbank* passeert, men nu binnen deze bank in het *Steendiep* W. Z. W. moet sturen, tot men de *Domburger Rassen* gepasseerd is, wanneer men den wil naar het *Oostgat* heeft; doch na de *Roompot* moетende, en de Noordpunt van de *Noord-Steenbank* passerende, moet men *Middelburg*

niet beoosten *Oostkappel* brengen , om zeker vrij van de Westpunt van *Banjaard* te blijven.

Westkappel in de *Zaalduin* hebbende , dat is : binnen de punt van de *Steenbank* zijnde , stuurt men Z. Z. W. om dus doende vrij van de *Rassen* , welke op de binnenpunt van *Banjaard* , hier genaamd *Noordland* , gevonden worden , te blijven , waartoe men den molen van *Westkappel* niet Oostelijker dan tegen de *Hakkelingen* brengen mag ; op deze koers zeilt men inwaarts tot : *Middelburg* in het *Bosch* , dat midden tusschen *Oostkappel* en *Domburg* , over de duinen zichtbaar is , gezien wordt.

Nu houdt men *Middelburg* in het voormelde *Bosch* en zeilt dus naar het land , tot men de molen van *Westkappel* , beoosten de *Hakkelingen* ziet , van waar verder de koers naar het *Veeregat* O. Z. O. is.

Laverende , zal men van de *Zuidkant* , dat is , van het *Schaar* dat van het *Oosterhoofd* afsteekt , vrij blijven , wanneer men de *Oostelijkste Schuur* welke op *Kamperland* gezien wordt , vrij houdt van het vaste strand van *Walcheren*.

Voor de *Noordwal* vindt men geene doorgaande langsmarken.

De molen van *Westkappel* dient de loodsen , naarmate van den stand dier molen , in de duinen beoosten *Domburg* tot merk , hoe verre zij inwaarts zijn.

Westkappel in het *Graauw* krijgende , is men de punt van het *Noordland* genadert ; men vindt

hier de buitenste zwarte ton, op het merk: de groote toren van *Veere*, aan de Westkant van van de *Witte Duin*; eene zeer lange en de hoogste duin die op deze zijde van het eiland gevonden wordt; wordende de koers verder de *Oosterschelde* op, door zwarte tonnen, welke men aan bakboord houdt, aangewezen.

Het *Veeregat*, tusschen het *Breezand* en de punt van de *Onrust* heeft, wanneer men het strand zeer nabij volgt, niet minder dan ruim 5 vademmen of 90 palmen diepte. Op de uiterste punt van *Onrust* ligt eene roode ton op het merk: de groote toren van *Veere* even blind achter de duinen op den *Oosthoek* van het land.

Van deze ton is de koers inwaarts, de *Onrust* volgende; deze bank is zeer steil en is door twee zwarte tonnen afgebakend, terwijl tegen over de buitenste zwarte ton, eene witte ton wordt gevonden, even als de *Schotsman* twee witte tonnen en drie bakens aan deszelfs Oostelijke zijde heeft.

De voor *Veere* liggende *Ruiterplaat*, schiet met de Noordpunt tot bijna tegen de *Schotsman* aan; op deze punt ligt eene zwarte ton; tusschen deze ton en de bakens van de *Schotsman* moet men passeren; om naar de *Veersche Wal* te komen; het vaarwater is hier zeer ondiep, blijvende daar naauwelijks 30 palmen, of de buitenbakens tot een steenworp genadert zijnde, 36 palmen diepte met laagwater; deze drempel gaat tot de tweede baak, waar de diepte weer

vermeentert. Het doorgaand merk, om door deze naauwe doorvaart te passeren, is: de toren van *Arnhemuiden* in het zoogenaamde *Wachthuis*, staande op de punt van den dijk benoorden *Veere*, te houden, op welk merk men van de uiterste zwarte ton, tot tegen de wal naar binnen kan zeilen; doch bij de bakens gekomen zijnde, is het altoos verkieslijk, deze zoo na mogelijk te nemen, en van het Zuidelijkste, of van de binnenton van *Schotsman* regt op *Veere* aantesturen, en de wal zeer na te volgen tot voor *Veere* of de haven van *Middelburg*.

Hoeneer het *Veeregat* door de vele banken zich niet voordeelig voor doet, en de doorgang tusschen de ver uitstekende punt van de *Au-terplaat* en de *Schotsman* zeer ondiep is, zoo heeft hetzelfde echter dit voordeel, wanneer men zoo verre inwaarts gekomen is, dat hetzelfde rondom beschut is en er dus weinig slag van zee staat, en dat de stroomen altoos de strekking der banken volgen, en dus regt in- en uitloopen.

Bij de Uitgevers dezes is insgelijks verkrijgbaar :

~~~~~

Kaart der *Texelstroom*, *Heldersche Reede* en *Zeegaten*. f 6 - —
Kaart der *Zeegaten* van *Goeree* en de *Maas*..... f 6 - —
Kaart der *Zeegaten* van de *Monden der Schelde*, met eene
beschrijving..... f 6 - —

Deze drie Kaarten zijn opgenomen, in plan gebragt en geteekend op last van Z. Exc. DEN MINISTER voor de *Marine*, door den Kapitein Luitenant ter Zee J. C. RYK, Ridder, enz.

Handleiding tot de kennis van den Scheepsbouw, door J. C. RYK, Kapit. Luit. ter Zee, Ridder der Orde van den Nederl. Leeuw en van het Legioen van Eer van Frankrijk; opgedragen aan Z. E. den Minister voor de *Marine*, in groot 4to. met platen..... f 8 - 50

Algemeen Aardrijkskundig Woordenboek, naar de nieuwste berigten en landverdeelingen, door G. BRUINING; 4 stukken en supplement..... f 21 - 50

Dit Werk mag ook voor den Zeevarenden van uitstekend gewigt gerekend worden, zoo wegens de naauwkeurige *Lengte en Breedte bepalingen*, van alle, maar eenigzins belangrijke, punten, de Navigatie betreffende, als mede de doelmatige beschrijving van alle *Zeehavens*, *Kusten* enz. terwijl de bij hetzelfde gevoegde *Kaart der verschillende Natievlaggen* het insgelijks aanbeveelt.

Kaart der verschillende Natievlaggen, afzonderlijk.. f 1 - 20

Formulen voor het berekenen der *Lengte op Zee*, door den afstand der Maan van de Zon, of van eene vaste Ster; tweede verbeterde uitgave..... f 2 - 75

Formulen voor het berekenen der *Lengte op Zee*, door tijdmeters..... f 2 - 75

ZWYNDRÉGT, (L. VAN) *Verhandeling van den Hollandschen Scheepsbouw*, rakende de verschillende chartres der Oorlogschepen tot s' lands dienst, en ter betrachting van alle bespiegelende en werkdadige liefhebbers der Hollandsche Scheepsbouwkunde. Gevolgd van eene *Verhandeling over het bouwen der Koopvaardijschepen*, door C. DE RUYTER; in gr. 4°, met uitslaande platen..... f 3 - —

Verhandeling over de Zeekaarten, door Prof. VAN BEECK CALKOEN; met uitslaande platen..... f 0 - 90

HELDHAFTIGE bevrediging van *Palembang*; het aldaar
sints 1810 vooraf gebeurde, wederlegging van *Raffles* en
Court, en voorloopige korte beschrijving van Palembang,
Banca, enz. Met twee kaarten van de Palembangsche
groote Rivier; in gr. 8°..... f 2 - 40

Ondekkingsreis naar de *Zaire* of *Congo rivier* in Zuid Afrika,
door J. H. TUCKEY, Schrijver der *Aardrijkskunde voor*
Koophandel en Zeevaart; uit het Engelsch; met Kaart en
Platen; Twee deelen en bijvoegsel..... f 12 - —

Verhaal eener ontdekkingsreis langs de Westkust van *Corea*,
en het *Loochoo eiland*, in de Japansche Zee, door B. HALL,
uit het Engelsch..... f 2 - 80

Zeereis en Schipbreuk van het Oorlogsfregat *de Alceste*,
Kapit. MURRAY MAXWELL, uit het Engelsch..... f 2 - —

Ter Perse:

Algemeene Kaart der NEDERLANDSCHE KUSTEN, strekkende
van benoorden *Texel* tot aan de *Hoofden* of het begin van
het *Kanaal*, met de bijgelegene Fransche en Engelsche
Kusten enz.

